

УКД 72-02

Бичковська Л. С., старший викладач, Цьомик В. П., студент
(Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне)

СУПРЕМАТИЗМ ЗА МЕЖЕЮ ЖИВОПISY

Розглянуто вплив супрематизму на розвиток архітектури та дизайну. Висвітлено історію виникнення та розвитку даного напрямку мистецтва. Наведено приклади застосування супрематизму, як нового стилю у вирішенні виставкового простору, дизайну середовища та архітектурного об'єму в цілому.

Ключові слова: супрематизм, дизайн, Проун, простір, геометричність, суперграфіка, арт-об'єкт.

Супрематизм – це творча концепція, створена Казимиром Малевичем в 1915-1919 рр., – включає в себе формально-композиційний метод моделювання (канон супрематизму) та філософію руху кольору і форм в абстрактному багатовимірному просторі. Це світ абстрактних поєднань геометричних елементів, площин, обсягів. «Чорний квадрат» Малевича – символ художнього авангарду і знак супрематизму.

Супрематизм, за Малевичем, – це остаточний розрив живопису із зображенням реального світу [2, С. 10]. На думку митця, усі зусилля потрібно зосередити на кольорі, формі, фактурі, русі. «Коли зникне звичка бачити в картинах куточки природи, мадонн та безсоромних венер, тоді тільки побачимо чисто живописний витвір» – писав художник [3, С. 23]. «Чорний квадрат» був символом кінця старого предметно-натурального і першим кроком до нового мистецтва. «Розфарбована площа, – писав художник про свою картину, – є найелементарнішою формою виразу чистого кольору, вивільненого від тиску предметів». Більшовицьку революцію К. Малевич, як і більшість модерністів, зустрів із захопленням, сподіваючись, що великий соціальний експеримент призведе до оновлення мистецтва у всесвітньому масштабі.

Рамки звичної картини були розірвані. Супрематизм вийшов на поверхню речей. На початку 1920-х рр. ця концепція знаходить своє застосування в архітектурі, суперграфіці, графічному дизайні, меблях, зайвий раз підтверджуючи свою універсальність, як виразної системи формотворення.

Аналіз останніх досліджень свідчить, що вивченням супрема-

тизму і використанням цього напрямку мистецтва в своїй роботі займалися такі митці, як Малевич К.С., Суєтин Н.М., Родченко А.М., Чашник І.Г., Лисицький М.Н., Хадид З.М., Девід Аджайє, Даша Гаузер, Мануель Редер та інші. Це дозволило ознайомитися з способами інтегрування супрематизму в інші напрямки мистецтва та повсякденного життя. В опрацьованих джерелах [1-5] описано погляди на створення нового мистецтва, яке здатне вийти далеко за межі полотна.

Першим хто вивів супрематизм в інші площини мистецтва, був художник і архітектор Ель Лисицький (1890-1941). Для Е. Лисицького стає мало того простору, яке представляє собою полотно. Він пише: «Ми побачили, що новий живописний твір, що створюється нами, вже не є картиною. Він взагалі нічого не представляє, але конструює простір, площини, лінії з тією метою, щоб створити систему нових взаємин реального світу. І саме цій новій структурі ми дали назву - Проун». Звільняючись від рамок полотна, він приходять до створення супрематистських світів в тривимірному вигляді. Намагаючись продемонструвати ідеї на ділі, Е. Лисицький проектує будівлю хмарочоса біля Нікитських воріт в Москві. Цей ескіз зробив величезний вплив на подальший розвиток архітектурних тенденцій в Росії.

Е. Лисицький оформляє павільйони колишнього СРСР на міжнародних виставках 1920-1930-х років в Німеччині.

В оформленні експозиції, крім уже традиційного розсташування об'єктів – картин або скульптур, він застосовує нові засоби впливу на людину: складне освітлення, інструментарій кіно, рухомі механізми, для павільйонів часто використовує гігантські фотоколажі, які незмінно привертають до себе увагу. Створюючи кімнати Проун (проект утвердження нового) він розробляє простір, як систему пов'язаних між собою площин, закріплюючи за кожною з них певну абстрактну композицію і об'єднуючи їх при цьому одним-двома елементами. Глядач, який потрапляє в цей зал, фактично входить в простір Проун, який раніше був плоским.

Революцію в дизайні виставкового простору Е. Лисицький здійснює, оформивши таким чином абстрактний кабінет. Якщо кімната Проун була самостійним твором мистецтва, то кабінет служив виставковим залом для робіт сучасних художників, скульпторів і дизайнерів – Піта Мондріана, Володимира Татліна та інших.

Складне вирішення площин стін за принципами авангардистського живопису зв'язало зміст експозиції і її форму. Лисицький зменшує кількість арт-об'єктів, котрі одночасно сприймаються глядачем, щоб привернути увагу до кожного з них окремо. Автор включає експозицію у взаємодію з глядачем, використовуючи прості прийоми декорації: дерев'яні рейки, пофарбовані в чорний і білий колір, при

русі вздовж яких колір стіни змінюється від темного до світлого; текстильні ширми, що відокремлюють цей зал від інших; рухомі планшети, які надають виставці динаміку.

Одна з найбільш відомих і затребуваних архітекторів сучасності Заха Хадід є найкращим прикладом застосування супрематизму в цій області сьогодні. Вона виступила як оформлювач галереї Galerie Gmurzynska в Цюріху, яка спеціалізується на виставках російських художників початку ХХ століття.

Ще в своїх студентських роботах автор намагалася використувати основи супрематизму, проектуючи сучасні споруди. Завдання це було не легким, але архітектор постійно повторювала спроби і з часом досягла успіху. Сьогодні вона є найбільш значущим представником супрематизму в архітектурі, і тому саме їй було запропоновано працювати над створенням інтер'єру галереї Galerie Gmurzynska (в Цюріху), в стінах якої планувалося розмістити полотна російських супрематистів ХХ століття.

Твори Казимира Малевича, Миколи Суєтіна, Олександра Родченка, Іллі Чашника, Еля Лисицького повинні були органічно вписатися в простір галереї, і тому весь її внутрішній простір чекало перевтілення. Ця територія повинна була бути перероблена в виставковий майданчик, який відповідав би духу цих робіт. Саме тому Хадід була надана повна свобода, якою вона і скористалася. До відкриття виставки в приміщенні не залишилося нічого старого, простір було повністю змінено. Заха Хадід перетворила внутрішній об'єм галереї в динамічний простір, поділений на чорні і білі відсіки.

Цей простір було витончено наповнено численними лініями і

Рис. 1. Галерея Galerie Gmurzynska (в Цюріху)

вигинами, які, прорізаючи зали наскрізь, народжували ілюзію без-

перервного руху. Рухаючись слідом за чорними пластиковими стрічками, що нагадують дитячі аплікації, створені з хаотично складених смуг кольорового картону, відвідувач потрапляє в зони, наповнені абстрактними об'єктами, столами і подіумами. Макети, пластичні композиції, що розміщені в центрі кожної зали, мають обтікаючі хвилясті форми і належать автору виставки. Вони були спроектовані самою Захою Хадід і повинні були зайвий раз нагадати про витoki її творчості, про зв'язок її авангардного мистецтва з мистецтвом супрематизму. Використовуючи пластик і метал, автор створила якийсь космічний простір, який хоч і нагадує супрематизм, але не є ним. Це лише його спотворене відображення, варіація. Це чергова демонстрація використання супрематичних методів в сучасній архітектурі. Химерний і на перший погляд перевантажений рухом інтер'єр, не відволікає увагу від мистецтва новаторів ХХ століття, прикріпленого до білих стін оновленого інтер'єру.

Чистий супрематизм в дизайні зустрічається рідко. Як правило, його поєднують з іншими напрямками, залишаючи за формою і кольором чільне право. Можна виділити кілька принципів оформлення квартири в цьому стилі: відкрите планування, мінімальна кількість стін, геометричність, гра кольорів, використання поверхонь як полотна.

Рис. 2. Приклад використання супрематизму в дизайні квартири

цій підвісних полиць. На рис. 2 представлені варіанти модульних настінних конструкцій, за допомогою яких відразу зрозуміло, на який стиль зробив натяк дизайнер. Саме натяк, адже весь інший інтер'єр витриманий в мінімалізмі і саме в такій невеликій кількості супрематизм виглядає дуже доречно.

Зрозуміла всім і ніколи не старіюча геометрія – головний секрет супрематизму. Суворі геометричні форми ніколи не зможуть перевантажити об'єм, адже вони прості і зрозумілі будь-якому смаку і розуму. В інтер'єрі це проявля-

ється у вигляді прямокутних і квадратних шаф, тумб, і компози-

Відкрите планування, мінімальна кількість – саме завдяки цій особливості супрематизм ідеально підходить для інтер'єрів громадських будівель: офісів, кафе, ресторанів, артспейсів. Концепція стилю – рух, поле. Особливо це видно в довгих і широких коридорах, коли є можливість зобразити цей рух на стінах, підлозі та стелі. Таких чином ви потрапляєте в єдиний вихор, де не видно ні початку, ні кінця. Оздоблення стін, картини на них з'єднуються в єдиному польоті, і є дуже сильним візуальним ефектом, але в умовах квартири, такий дизайн сприймається негативно, оскільки створює перевантажений простір.

Рис. 3. Приклад використання супрематизму в дизайні громадського приміщення

Стіни і стеля в стилі супрематизм – це полотно для малювання. Тим і хороший супрематизм, що вийшов він з живопису і туди ж прагне. Вам не потрібно володіти особливими художніми здібностями, адже всі картини складаються з геометричних фігур, а значить їх досить просто перенести з полотен на стіни самостійно. Звичайно ж можна просто

купити кілька репродукцій Малевича, і на цьому закінчити всі експерименти. Але ж це дуже просто і буденно, а ціла картина на всю стіну – це значно цікавіше.

У сучасних інтер'єрах супрематизм отримав велику кількість інших кольорів. Крім основних, з'явилася ще велика кількість яскравих, неонових кольорів: рожевий, помаранчевий, салатний, червоний. Різнобарвні квадрати з'єднані в хаотичному порядку, в результаті утворюють неймовірної краси колірну гармонію. У дизайн меблів супрематизм проник значно пізніше, ніж в дизайн інтер'єрів, оскільки тут, крім кольору і форми, потрібно думати і про утилітарність меблів. Так, основними формами в меблях є квадрати, прямокутники, які пофарбовані в яскраві соковиті кольори.

У 2006 році британський архітектор, танзанієць за походженням, Девід Аджайє (David Adjaye, майстерня Adjaye / Associates) в основі архітектурної концепції відбив супрематизм Казимира Малевича і підкреслив взаємопроникнення світових культур.

В основі проекту – супрематичні полотна Казимира Малевича,

втілені в архітектурному об'ємі Московської школи управління «Сколково», що була заснована як дослідницький центр ключових тенденцій світової економіки і є унікальним архітектурним об'єктом. Комплекс являє собою піднятий над землею широкий диск, на якому під різними кутами один до одного, розташовані паралелепіпеди житлових і навчальних корпусів. Так у студентів і викладачів з'явилась можливість переміщатися з корпусу в корпус без необхідності залишати будівлю.

Рис. 4. Оформлення фасадів Московської школи управління «Сколково»

Одна з найголовніших загадок фасадів школи «Сколково» полягає в тому, що якщо дивитися на них здалеку, створюється відчуття їх рельєфності, опуклості. Щоб створити такі фасади, для кожного корпусу проектувалися і виготовлялися елементи, які максимально точно збігаються за кольором з

ескізами авторів проекту. Перед початком самих робіт були змонтовані зразки в натуральну величину для фасадів корпусів.

Отже, робимо висновки, що:

1. Супрематизм – це дуже цікавий і своєрідний стиль в дизайні. На перший погляд, він зрозумілий не всім, але при правильному трактуванні, його можна трансформувати в затишний і яскравий простір.

2. Використання супрематизму в оформленні фасадів здатне змінити як сам об'єм будівлі, так і простір навколо неї.

3. В наш час, супрематизм виступає інструментом формотворення нової архітектури.

4. Супрематизм вийшов за рамки полотна і гармонійно вливається в усі сфери людського життя.

1. Малевич К. С. 1/40 Живописный опыт / К. С. Малевич // Собрание сочинений. В 5 т. Т. 4. – М. : Гилея, 2003. – С. 25–47. 2. Малевич К. С. 1/47 Супрематизм. Мир как беспредметность / К. С. Малевич // Собрание сочинений. В 5 т. Т. 4. – М. : Гилея, 2003. – С. 48–67. 3. Малевич К. С. 1/42 Беспредметность / К. С. Малевич // Собрание сочинений. В 5 т. Т. 4. – М. : Гилея, 2003. – С. 68–134. 4. Малевич К. С. Живопись / К. С. Малевич. – Спб. : Азбука-

классика, 2008. – С. 235–281. 5. Малевич К. С. Свет и цвет / К. С. Малевич // Собрание сочинений. В 5 т. Т. 4. – М. : Гилея, 2003. – С. 239–272.

Рецензент: докт. архітектури, професор Михайлишин О. Л. (НУВГП)

Bychkovska L. S., Senior Lecturer, Tsomyk V. P., Senior Student
(National University of Water and Environmental Engineering, Rivne)

SUPREMATISM BEYOND THE LIMITS OF PICTORIAL ART

The article depicts the influence of suprematism on the development of architecture and design. It also considers the origins and development of this style. The article includes examples of the style application in exhibition space, design of surroundings, and architectural capacity.

Keywords: suprematism, design, Proun, space, geometricality, super graphics, art object.

Бичковська Л. С., старший преподователь, Цьомик В. П., студент (Национальный университет водного хозяйства и природопользования, г. Ровно)

СУПРЕМАТИЗМ ЗА ГРАНИЦЕЙ ЖИВОПИСИ

Рассмотрено влияние супрематизма на развитие архитектуры и дизайна. Отражена история возникновения и развития данного направления искусства. Приведены примеры применения супрематизма как нового стиля в решении выставочного пространства, дизайна среды и архитектурного объема в целом.

Ключевые слова: супрематизм, дизайн, Проун, пространство, геометричность, суперграфика, арт-объект.
